

Thema Mijn lichaam

Cursus een, week vier

Josée Coenen en Ans Drubbel

d.d. september 2016 (derde versie)

Wat en hoe Mijn lichaam (MN-n= module 3 Lichaam, HZS= Onderwerp 3, Mijn lichaam)

leerstof			materiaal	
pragmatiek	taalfuncties en gesprekconventies	1 liedje <i>Daar is de dokter</i> 2 vragen stellen, angst uiten 3 begroeten, gedag zeggen, bedanken	1 cd VHEZ, 1, les 7, TB 43 2 PB 1, blz. 43 zie onder 3 MN-n dag 1	
woordenschat: inhoudswoord	themawoorden: 1 znw., 2 ww. 3 bijv. nw. <i>open/dicht, kort/lang, leuk/stom (kleuren)</i>		1 PB 1, blz. 38-43 MN-n dag 2, HZS oef. 1-4 BWB blz.127,171 zie onder 2 zie onder PB 1, blz. 38-43 BWB blz. 142 3 MN-n dag 2 HZS oef.5 (kleuren)	achtergrondkleuren gebruiken bij afbeeldingen (ZIS)
woordenschat: functiewoord	1 lidwoord: (<i>een, de, het</i>) 2 bijwoord: <i>niet</i>		1 ZIS 18-26, DBK 20 2 HSZ oef. 19	1 vingers gebruiken (ZIS) -het-woorden (-voorwerpen) stickeren, ook in HZS
klankleer	klanken:	1 /uu/, /ee/ 2 intonatie vraagzin 3 klank-letter	1 zie onder 2 in dialoog 3 ZMN blz. 5 en 6	
vormleer	1 bijv.nw. (onverbogen) 2 ww. o.t.t. <i>derde persoon enkv., mw.</i>		1 HZS oef.17 zie onder 2 DBK 24, HZS oef.12, 13	
zinsbouw	1 hoofdzin: drie zinsdelen 2 zinnen maken met <i>niet</i>		1 (ZIS) DBK 102 e.v., HZS oef. 2 DBK 102 e.v. HZS oef. 19	1, 2 strookjes en /of kubussen (ZIS, DBK)

Wat en hoe Weekrooster Mijn lichaam

dag een	dag twee	dag drie	dag vier	dag vijf
liedje <i>Daar is de dokter</i> woordenschat-IHW. . <u>znw.</u> woordenschat-FW. . (lidw.: <i>de, het</i>) pragmatiek . taalfuncties klankleer . klank /uu/	liedje <i>Daar is de dokter</i> woordenschat-IHW. . <u>znw.</u> woordenschat-FW. . (lidw.: <i>de, het</i>) pragmatiek . dialoog klankleer . klank /uu/	liedje <i>Daar is de dokter</i> woordenschat-IHW. . znw. . <u>ww.</u> . bijv.nw. woordenschat-FW. . (lidw.: <i>de, het</i>) pragmatiek . dialoog klankleer . klank /ee/	liedje <i>Daar is de dokter</i> woordenschat-IHW. . znw. . <u>ww.</u> . bijv.nw. woordenschat-FW. . (lidw.: <i>de, het</i>) klankleer . klank /ee/ vormleer . ww.o.t.t. eerste en derde pers. enkv. . bijv.nw. (onverbogen) zinsbouw . zinnen (twee/drie delen) . zinnen nw. gezegde (bijv.nw)	liedje <i>Daar is de dokter</i> woordenschat-IHW. . znw. woordenschat-FW. . (lidw.: <i>de, het</i>) . bijwoord <i>niet</i> klankleer . klanken: /uu/, /ee/ . klank en letter zinsbouw . zinnen met <i>niet</i>

Cursus een week vier Zie de
Inleiding voor onze uitgangspunten en
achtergronden en een overzicht

Gebruikte verwijzingen

MN	= <i>Mondeling Nederlands</i> nieuw
HZS	= <i>Horen zien en schrijven</i>
PB 1, PB 2	= Praatboek 1 en Praatboek 2 van <i>Van horen en zeggen</i> ¹
TB	= Tekstboek <i>Van horen en zeggen</i> , met de tekst van de liedjes en dialogen
DBK	= <i>De bovenkamer</i> , opzoekboek en strookjes
BWB	= Beeldwoordenboek
VHEZ	= <i>Van horen en zeggen</i>
WIP	= <i>Woorden in prenten</i>
ZIS	= <i>Zien is snappen</i>
ZMN	= <i>Zeg maar na</i> , uitspraakcahier bij <i>Horen zien en schrijven</i>

¹ De praatboeken van *Van horen en zeggen* zijn opnieuw gedrukt. U kunt deze via **contact** op de website bestellen. Prijs: 15,00 euro per stuk.

Woordenschat Inhoudswoorden dag een t/m dag vijf Zelfstandige naamwoorden

Benodigheden

- MN-n, dag 2
- HZS oef. 1, 2, 3 en 4
- BWB, blz. 127, 171
- PB 1, VHEZ, foto's van bladzijde 38-43
- (voor bijv. nw.: zie bij de zinsbouwlessen)

Woordenschat – extra

- Bij de woorden uit de oefeningen van *Horen Zien en Schrijven* kunt u eenvoudig een voorzeg- en nazegoefening toevoegen (=stap drie uit de Nt2-didactiek).

(Instructiezin): 'Zeg maar na (woord). '

- Sticker u de afbeeldingen van het-woorden in HZS en in het *Beeldwoordenboek*.

Woordenschat dag drie en dag vier

Werkwoorden²

Benodigheden

- Praatboek 1, thema 7: foto's blz. 38-43³

Hoe aan te bieden?

- LK wijst de afbeelding op de foto's aan en noemt het werkwoord (max. vijf werkwoorden per keer).

(Doel:) 'Je leert nu werkwoorden '.

(Instructiezin): 'Kijk goed. Dit heet (werkwoord).'

wegen	zitten	ruiken	voelen	luisteren
zeggen	blazen	praten	geven	meten

- LK vraagt aan leerling: 'Wijs aan (werkwoord).'
- LK wijst aan en zegt: 'Zeg maar na: (werkwoord).'

Hoe te oefenen?

- **PingPong** (in tweetallen) Leerlingen wijzen om de beurt een handeling aan en benoemen die.
- **Uitbeelden** (in viertallen) Een leerling beeldt een handeling uit: de anderen benoemen die.

² De werkwoorden moeten de leerlingen kennen, voordat ze zinnen kunnen maken. Zie bij de zinsbouwlessen.

³ De praatboeken van *Van horen en zeggen* zijn opnieuw gedrukt. U kunt deze via **contact** op de website bestellen. Prijs: 15,00 euro per stuk.

(Pragmatiek) Taalfuncties dag een

Benodigdheden

- MN-n dag 1, afsluiting

(Pragmatiek) Dialoog dag twee

Benodigdheden

- Praatboek 1, blz. 43

Hoe aan te bieden?

(Doel) 'Je leert vandaag iets horen en zeggen.'

(Instructiezin) 'Luister maar.' Gebruik uw arm voor de vraagzinintonatie.

- ⑥ Hans : En wat gebeurt er dan?
 Achmed : Dan krijg je een prik. [gebaar]
 Hans : Brr. [gebaar] Doet dat pijn?
 Achmed : Ja, een beetje.
 Hans : En dan?
 Achmed : Dan krijg je een pleister.
 Kijk, hier. [gebaar]
 En dan krijg je een sportkaart. [gebaar]
 Dan ben je klaar.

Hoe te oefenen?

- beide groepen: 2x klassikaal laten luisteren en aanwijzen (eventueel al meezeggen rol van Achmed). Let op: De leerkracht zegt de zinnen van Hans.
- groep 8-12: individueel oefenen met de tekst en foto.

(Pragmatiek) Dialoog dag drie

- als dag twee

Hoe te oefenen?

- spelen van de dialoog (in tweetallen (LK-LL) om de beurt).
- opnemen op mobiel of tablet/ipad.
- samen bekijken, beluisteren en LK corrigeert (let speciaal op vraagzinintonatie)
- eventueel: nieuwe opname maken.

KLANKEN dag een

Benodigdheden

- spiegels: voor elke leerling een
- roze uitdraai van klank /uu/ en symbolen voor luisteren en spreken (ZIS)
- plus voor groep 8-12 jaar de zwarte letters en symbolen voor lezen en schrijven (ZIS)
- afbeelding van woord uit leesmethode met /uu/ (bijv. *vuur*; ook oranje-rode stip erop plakken)

Hoe aan te bieden?

(Doel) 'Je leert vandaag de klank /uu/ verstaan en de /uu/ zeggen.'

- Wijs op uw mondstand-rond- en spreek de /uu/ enkele malen overdreven uit: '/uu/. De **eerste** klank van de week is de /uu/: de /uu/ van (vuur).'
- Dan hangt u op een groot vel waar reeds de symbolen voor spreken en luisteren zijn opgeplakt, een plaatje van vuur op met het symbool in het roze voor de klank: 'De /uu/ van vuur. Je hoort een /uu/ en je zegt een /uu/.'

Hoe te oefenen?

(Instructiezin) 'Ga staan als je (vuur) (Gül) (uu) hoort.'

1 Stijgen/ Dalen (vuur): **vuur**, doos, **vuur**, **vuur**, raam, vies, boek, **vuur**, deur, zeep, been, **vuur**.

2 Stijgen/ Dalen (Gül): **Gül**, Mina, Joep, **Gül**, Joost, Mirjam, **Gül**, Sara, Anna, **Gül**, **Gül** (of namen van leerlingen).

3 Stijgen/ Dalen /uu/: /**uu**/, /ie/, /aa/, /ee/, /**uu**/, /oe/, /oo/, /uu/, /**uu**/, /oe/.

Hoe te oefenen?

- (LK zegt klank of woord, LL kijken in spiegel, LK corrigeert mondstand)

(Instructiezin) 'Zeg maar na.'

1 /uu/, /uu/, /uu/, /uu/, /uu/, /uu/

2 vuur, zuur, muur, juni, stuur, duw, duur, infuus.

KLANKEN dag twee

Benodigheden

- als dag een
- afbeelding klankversje VHEZ Werkboek 1, blz. 25, zie bijlage
- kleurpotloden
- *Zeg maar na*, blz. 5 /uu/ -woorden

Hoe aan te bieden?

(Doel) 'Je leert vandaag de klank /uu/ verstaan en de /uu/ zeggen.'

Hoe te oefenen?

(Instructiezin) 'Ga staan als je (vuur) (uu) hoort.'

1 Stijgen/ Dalen (vuur): **vuur**, boek, raam, zeep, **vuur**, doos, **vuur**, **vuur**,
bed, vier, **vuur**.

2 Stijgen/ Dalen /uu/ : /uu/, /ie/, /aa/, /uu/, /uu/, /oo/, /aa/, /ie/, /uu/.

Hoe te oefenen?

- (LK zegt woord of (regel van) klankversje, LL kijken in spiegel, LK corrigeert mondstand)

(Instructiezin) 'Zeg maar na.'

1 vuur, duw, muur, juli, stuur, uur, juni, infuus.

2 Klankversje /uu/: *In huizen en schuren
zit poesje te turen
dat turen en gluren
kan wel uren duren
en komt ze naar huis
dan heeft ze een muis.*⁴

3 Groep 4-7: 'Kleur de muur in *In huizen en schuren*.

4 Individueel Groep 8-12: /uu/-woorden uit *Zeg maar na*.

Verder verloop

- Laat leerlingen zelf woorden met de /uu/ verzamelen door specifiek te luisteren. Vraag elke dag: 'Heb je nog een woord met de /uu/ gehoord?'
- Verzamel voorwerpen, afbeeldingen en zet/plak deze bij de klanktafel/ het klankvel=klassikaal/het klankschrift = individueel.

⁴ Ontleend aan de bundel *Versjes* van het Pedologisch Instituut te Rotterdam.

Uit: *Van horen en zeggen*, Werkboek 1, blz. 25

KLANKEN dag drie

Benodigdheden

- spiegels: voor elke leerling een
- roze uitdraai van de klank /ee/ en symbolen voor luisteren en spreken (ZIS)
- plus voor groep 8-12 jaar de zwarte letters en symbolen voor lezen en schrijven (ZIS)
- afbeelding van woord uit leesmethode met /ee/ (bijv. *been*, met oranje-rode sticker)

Hoe aan te bieden?

(Doel) 'Je leert vandaag de klank /ee/ verstaan en de /ee/ zeggen.'

- Wijs op uw mondstand (breed) en mondhoecken en spreek de /ee/ enkele malen overdreven uit: '/ee/. De **tweede** klank van de week is de /ee/: de /ee/ van (been).'
- Dan hangt u op een groot vel waar reeds de symbolen voor spreken en luisteren zijn opgeplakt, een plaatje van been op met het symbool in het roze voor de klank: 'De /ee/ van been. Je hoort een /ee/ en je zegt een /ee/.'

Hoe te oefenen?

(Instructiezin) 'Ga staan als je (been) (Kees) (ee) hoort.'

1 Stijgen/ Dalen (been): **been**, ja, boot, stoel, drie, **been**, deur, **been**, muur, raam, **been**.

2 Stijgen/ Dalen (Kees): Rachid, **Kees**, **Kees**, Bo, Daan, Joost, **Kees**, Maria, **Kees**, **Kees**, Hans, (of namen van leerlingen).

3 Stijgen/ Dalen /ee/: /uu/, /oe/, /**ee**/, /ie/, /**ee**/, /oo/, /aa/, /**ee**/, /**ee**/.

Hoe te oefenen?

- (LK zegt klank of woord, LL kijken in spiegel, LK corrigeert mondstand)

(Instructiezin) 'Zeg maar na.'

1 /ee/, /ee/, /ee/, /ee/, /ee/.

2 been, teen, één, negen, twee, zeven, zeep, heet, leeg, streep, tekening.

KLANKEN dag vier

Benodigheden

- als dag drie
- afbeelding klankversje VHEZ, Werkboek 1, blz. 31, zie bijlage
- kleurpotloden
- *Zeg maar na*, blz. 6 /ee/ -woorden

Hoe aan te bieden?

(Doel) 'Je leert vandaag de klank /ee/ verstaan en de /ee/ zeggen.'

Hoe te oefenen?

(Instructiezin) 'Ga staan als je (been) (ee) hoort.'

1 Stijgen/ Dalen (been): stoel, **been**, **been**, knie, hoofd, **been**, haar, **been**.

2 Stijgen/ Dalen /ee/: /uu/, /oe/, /**ee**/, /ie/, /**ee**/, /**ee**/, /aa/, /oo/ /**ee**/.

Hoe te oefenen?

- (LK zegt woord of (regel van) klankversje, LL kijken in spiegel, LK corrigeert mondstand)

(Instructiezin) 'Zeg maar na.'

1 teen, zeep, eten, heten, wegen, heet, been, beest, twee, geven, tekening.

2 Klankversje /ee/: *De sjimpansee doet niet mee⁵*
Waarom doet de sjimpansee niet mee?
de sjimpansee is ziek
ziek van de zee
Er gaat zoveel water in de zee
Meent de sjimpansee

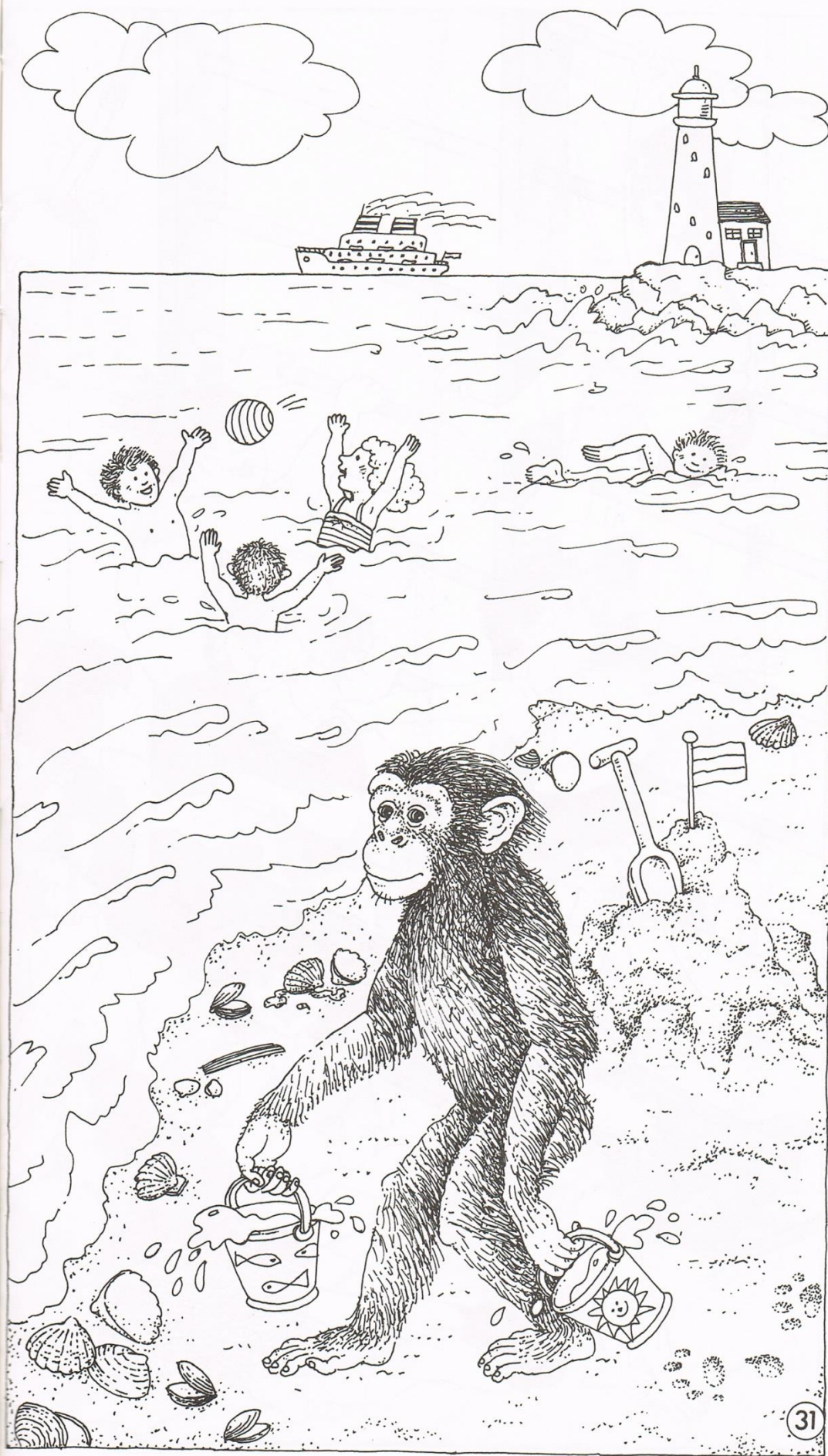
3 Eventueel groep 4-7: 'Kleur de zee en de *sjimpansee*.' Zie bijlage

4 Individueel Groep 8-12: /ee/-woorden uit *Zeg maar na*.

Verder verloop

- Laat leerlingen zelf woorden met de /ee/ verzamelen door specifiek te luisteren. Vraag elke dag: 'Heb je nog een woord met de /ee/ gehoord?'
- Verzamel voorwerpen, afbeeldingen en zet/plak deze bij de klanktafel/ het klankvel=klassikaal/het klankschrift = individueel.

⁵ *Berceuse presque nègre* Paul van Ostaijen.

Uit: *Van horen en zeggen*, Werkboek 1, blz.31

KLANKEN dag vijf

Benodigheden

- zie bij dag een-vier
- groep 8-12 jaar *Zeg maar na*, blz. 5 en 6

Hoe aan te bieden?

- Herhaal oefeningen voor de klank /uu/ of /ee/ voor leerlingen die hier nog moeite mee hebben
- Groep 8-12 jaar: combineer het symbool van de /uu/ en /ee/ met de Nederlandse letters en hun eigen letter uit hun alfabet; zie *Zeg maar na*.

Vormleer en Zinsbouw dag vier

Werkwoorden vervoegen (o.t.t.) en Zinnen maken

Benodigdheden

- HZS oef.12 (eerste persoon enkv. *ik*)
- Praatboek 1, thema 7, foto's blz. 38-43
- kubussen geel, rood met de (+ t) , bruin (ZIS)
- afbeelding 'Jokerwoorden' hij, zij ze: op cd ZIS
- strookjes geel, bruin en rood uit DBK
- eventueel de vertaling van *hij* en *zij*, ze (Arabisch: *huwa*= hij, *hiya*= zij, ze)
- de geleerde werkwoorden: *wegen zitten ruiken voelen luisteren zeggen blazen praten geven meten*

Hoe aan te bieden?

(Doel:) 'Je leert nu *hij*, *zij* en *ze* en werkwoorden '.

(Instructiezin): 'Kijk goed en doe na.'

- LK doet de handeling van de foto's eventueel voor en/of wijst op de foto in het Praatboek en zegt: 'De dokter weegt de jongen. Zij weegt de jongen'. Enzovoort. Let op de uitspraak van de /t/..

Hoe te oefenen?

(Instructiezin) ' Wijs maar aan en zeg de zin.'

- **TweetalCoach** (in tweetallen) Leerlingen wijzen om de beurt een handeling aan, en zegt de zin. Is het goed? Dan complimenteert de ander? Zo niet dan corrigeert deze. Enzovoort.
- **TweetalCoach** (in tweetallen) Om de beurt wijst de leerling een handeling aan op de foto en legt twee kubussen/strookjes neer (eventueel drie) en zegt de zin.
- groep 8-12 jaar **TafelRondje** (in viertallen) Leerlingen hebben een set strookjes. Om de beurt wijzen ze op een foto, zeggen het woord en leggen de strookjes neer (Wie?/Wat? doen/doen? Wie?/Wat?) en zeggen de zin, met de juiste vervoeging. (= > Zie de foto op de volgende bladzijde). De andere leerlingen controleren. Is het juist? Dan mag de volgende. Is het niet juist? dan coachen ze en dan pas is de volgende leerling aan de beurt.
- groep 8-12 jaar **TafelRondje** (Voorbereiding: U geeft elk groepje van vier leerlingen drie grote vellen met de kleuren: geel, rood, geel en één pen.) In elk groepje van vier schrijven ze om de beurt een voornaamwoord op (op het gele vel); daarna hele werkwoorden (op het rode vel) en weer later een ding (op het bruine vel) zinnen met geel-rood-geel zijn ook mogelijk.) Om de beurt zegt een leerling nu een zin, met de juiste vervoeging. De andere leerlingen controleren. Is het juist? Dan mag de volgende. Is het niet juist? (zie blz. 36, DBK) dan coachen ze en dan pas is de volgende leerling aan de beurt.

De dokter weegt de jongen.

Zij weegt de jongen.

De dokter meet de jongen.

Zij meet de jongen.

Zinsbouw dag vier

Bijvoeglijk naamwoord (onverbogen)

Benodigdheden

- HZS oef. 17
- Praatboek 1, blz. 38-43
- ZIS: blz. 99
- set papieren stroken: bruin, geel, rood (*is/zijn*) en groen.
- eventueel setje met dezelfde afbeeldingen (dieren, meisje, jongen, reus)
- de geleerde bijvoeglijke naamwoorden: *kort, lang, leuk, stom, open, dicht*

Hoe aan te bieden?

(doel) 'Je leert zinnen zeggen.'

(instructiezin): 'Het (haar) is (kort, lang, enzovoort).'

- Zie ZIS, blz. 99

© Roel Burgler

Hoe te oefenen? groep 8-12 jaar

- **TafelRondje** (in viertallen) Leerlingen hebben een set papieren en het praatboek. Om de beurt legt een leerling een strook papier neer. De leerkracht doet het een keer voor. (Zie ZIS blz. 99)
 Leerling A wijst op een foto en legt een bruine of gele strook neer; Leerling B legt rode strook (met *is*) neer.
 Leerling C zegt een geleerd bijvoeglijke naamwoord en legt de groene strook neer. Leerling D zegt de hele zin. Daarna geven de leerlingen de stroken door en beginnen ze opnieuw.

Zinsbouw dag vijf

Zinsontkenning *niet*

Benodigdheden

- HZS oef. 19 *niet*
- Groep 8-12: strookjes DBK: geel(2x) en rood en bruin (2x) en strookje *niet*.
- Kaartjes *ja* en *nee*, met vertaling eronder. Arabisch (*ja*)= aiwa; (Arabisch *nee*= la. (de /a/ van tak) (Denk aan het cultuurverschil; Ned. hoofdschudden = nee; in het Arabisch hoofd omhoog en klak met tong =nee).
- (groep 8-12 jaar) DBK blz. 106

Hoe aan te bieden?

- Zie HZS. oef.19
- Leg strookjes neer ter ondersteuning van de zinnen

Hoe te oefenen?

- (groep 8-12 jaar) Laat de leerlingen met strookjes de zinnen leggen.